י: הלוקח עובר חמורו פרק ראשון בכורות

עין משפט נר מצוה

מו א מיי׳ פ״ג מהל׳ טומאת אוכלין הלכה ד:
מז ב מיי׳ שם הלכה ז: נמרים הלכה ז סמג עשין קמה קמו טוש״ע יו״ד סימן שכז סעיף י כסא״ה: מח ג מיי׳ שם הלכה ד טוש״ע שם סעיף ח:
מט ד מיי׳ פ״ה מהל׳ איסורי ביאה הלכה ח טור ש״ע אה״ע סימן כח סעיף כא:

שיטה מקובצת

א) ור׳ אלעזר וכצ״ל לקמן בסמוך: ב) תיכת רבי נסתק: ג) איתיביה אביי לא: ד) ספרא חברין תרגומה: ה) אמינא הואיל ועריפה במקום: ו) מרתני דבי לוי: ז) שמעון איבעיא אימא ר׳ שמעון לפחת מיתה ואיבעיא אימא ר׳ יהודה אספידא דביני ביני: ח) שלשים ובחמש האי כו׳ שלשים ובחמש קמ״ל: ט) אלא כשישחטו אות ב׳ נסתח: י) ור״א דאמאי לא נבעי הכשר: יא) דמו ולא לנופיה: יב) תיכת הוא נסתק: יג) מליגי לעיל רבנן: יד) דחשיב עליה משום: טו) מילתא היא לאותה: טז) אביי לרבה דאמר: יז) השכירה ומכרו לאחרים: יח) כדספרש בהאי סיקרא: יט) שמעון וש״מ לאחר עריפה: כ) דמחיים אי נמי: כא) הפדה הס״ד ומה״ד ובחמש סלעים: כב) שרשיטו את העורב: כג) דשחיטתו היא מחשבתו: כד) ותימה הוא שפירש דדם נחיצה מכשיר לעלמא דמאיזה טעם מכשיר כיון כו׳ שחיטה דדם חללים: כה) באדם. עיין תוס׳ חולין (דף לח ע״ב): כו) הדין כל כ״ד עופות תוץ מנשר ויש בכולם סימני שהרה כדמוכח: כז) היא כללי וכנחרו: כח) אשמרינן ת״ק ולא:

רבינו גרשום

לטמא טומאת אוכלין לדברי הכל: אלא הכא במאי עסקינן. דאמאי לא מטמא טומאת אוכלין לרבי שמעון ששחטו להאי פטר חמור להתלמד בו הלכות שחיטה ולא לשם אכילה דהשתא האי שחיטה להתלמד גרעיה היא מעריפה ומשחיטה סתם הלכך קסבר רבי שמעון דאינו מטמא טומאת אוכלין ורבנן סברי דחישבתו כיון לשום שחיטה בעלמא איכון: ובפלוגתא. דסומכוס ורבי אליעזר קא מיפלגי ר׳ שמעון ורבנן דתניא אמר רבי יוסי בר׳ יוסי בר׳ אליעזר היינו תנא קמא אלא לאו חישובו איכא ביניייהו. האי איסורו חישובו לא הוי כאיסורו חישובו דלעיל דא״כ דהיינו הוא קשיא לרבא דאמר דבולי עלמא לא אמרינן איסורו חישובו אלא האי איסורו חישובו שחיטה להתלמד דלאו שחיטה מעליא היא לשום אכילה קרי איסורו: תנא קמא סבר דמו מכשיר לעלמא. לשאר כל אוכלין דאי נגע בהו שרץ מוכשרין הן לטמא אפילו בלא מחשבה אבל לנופיה לבשר עורב אע״ג דוודאי הוי מוכשר מדמו לא מטמא אלא במחשבה דלא אמרינן

מסורת הש״ס

א) תוספתא מכשירין פ״ג ה״ט. ב) קידושין נו: ג) נ״ק. ד) ב״מ נ״ל. ה) ב״ק נ״ל. ו) [ערכין ד. ד:]. ז) [דף ט: ד״ה ופשר מתורן]. ח) [לקמן יג.]. ט) נ״ל מלי קלט. ט) דפר׳ כו׳ דמחיה טעם נ״ק.

תורה אור השלם

1. וקל פטר חמר תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו וכל בכור אדם בבניך תפדה: שמות יג יג
2. והורדו וקני העיר ההוא את העגלה אל נחל איתן אשר לא יעבד בו ולא יזרע וערפו שם את העגלה בנחל: דברים כא ד
3. ופטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו כל בכור בניך תפדה ולא יראו פני ריקם: שמות כ״ג
4. וכל ערכך יהיה בשקל הקדש עשרים גרה יהיה השקל: ויקרא כז כה

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה הכא כמאי וכו׳ כתה טמאה לעוכד כוכבים: (ב) ד״ה הואיל וכו׳ דחשיב עליה משום הן: (ג) ד״ה מתיבי רבא לרבה לאחר מודם ר״ש: (ד) ד״ה דכוי וכוי אע״ג דמחיים: (ה) ד״ה איתקש וכו׳ לכתיב אך פדה תפדה לא נכון:

לעזי רש״י

שיג״א [שיר״א]. משור.

רבינו גרשום (המשך)

בהנאה אוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחר הוא הלכך לא מטמא טומאת אוכלין: איתיביה אביי לרבא לא רצה לפרותו עריפה בקופיץ מאחוריו בעורפו: אימא. כלומר תריץ לבייתא הכי ואימא וקוברו. ומחיים של פטר חמור אסור בהנאה ור׳ שמעון מתיר. אבל לאחר עריפה מודה דאסור דבאמינא: והא מדסיפא מחיים כו׳. ואסור בגיזה ועבודה והיינו מחיים: אין רישא וסיפא מחיים ורישא דקתני ואסור בהנאה בהנאת דמיו קאמר דאם מכרו או שכרו דמיו אסורין וסיפא דאמר אסור בגיזה ועבודה הנאת גופו; וצריכי למיתני תרוייהו דאי תנא כו׳ ולעולם לאחר עריפה מודה ר׳ שמעון דאסור בהנאה כדרבה: מה פדייה מהרה. לפטר חמור בהנאה אף עריפה נמי מתרת בהנאה ולישתרי לאחר ערייפה אפילו לר׳ יהודה קמ״ל דלא: הוא הפסיד ממונו של כהן. שלא רצה ליתן לו שה בפדיונו מה שיזכה לו המקום לפיכך יופסד ממונו שיערפנו ולא יהנה ממנו: מני. הא אלימא לר׳ יהודה מפסד וקאי דאפילו מחיים אסר ליה בהנאה קודם פדייה: אלא לאו ר׳ שמעון היא. אלמא דקסבר דלאחר עריפה אסור בהנאה לא לעולם מהא ליכא למשמע מיניה. ואפילו הכי הא דתני לרי יוסי יכלת לתרוצי איבעית אימא ר׳ שמעון ואי בעית אימא ר׳

הכא במאי עסקינן כגון ששחטו. לפטר חמור ואי דשמיטה לשם שמיטה גמורה אפי׳ לר׳ שמעון הוא מחשבה ומעמא אלא (ו) בשחטו ע״מ להתלמד בו הלכות שחיטה: והכך פליגי דרבנן סברי הך שחיטה משוא לה אוכל כשמיטה גמורה מעלייתא דאמרינן בהעור והרוטב (חולין קח:) השוחט בהמה (ב) לעובד כוכבים כו׳ כדפרישית לעיל (ו) וכ״ש סבר הך שחיטה לאו מעלייתא היא ולא הוא מחשבה ובפלוגתא דימוס וכ״א (ז): **דמו מכשיר.** אם נפל על הזרעים וכל שכן אם שחטו שחיטה גמורה דמו מכשיר אפילו לנופיה דשחיטתו הוא מחשבתו ואי נחרו ולא שחטו תו לא הוה פליג בה רבי אליעזר דודאי לעלמא הוא דמכשיר דמו (ח) ולאו לנופיה דאיהו נופיה לא מקבל טומאה כלא מחשבה: **אלא לאו איסורו חישובו.** (ט) הוא דאיהו בהדי שחיטה כה״ג איכא ביניייהו: **לעלמא.** אם נפל על הזרעים אכל לנופיה בעי מחשבה דאיסורו חישובו גרידא לא אמרינן והך שחיטה לאו שחיטה אוכל: **ואפי׳ לנופיה לא בעי מחשבה.** דהך שחיטה משוא לה לאוכל ובהאי נמי פליגי (י) רבנן כו׳ אלעזר ורבי שמעון כגימוס: **הואיל ויש בו סימני טהרה.** כדאמר בהאי טריפות (חולין פח:) משום הכי הוי אוכלא אכל לגבי פטר חמור דליית ליה סימני טהרה אי לאו דאמינא (כ) (יד) משום הך שחיטה לא מטמו ליה רבנן ור׳ שמעון אע״ג דאמינא עליה פליג משום דאמור בהנאה לאחר עריפה כדרכ׳: **ומנלן דסימני טהרה מילתא** (טו) . לאחוקי לידי טומאה דקתני עלה בברייתא דלעיל (ע״מ) נגלת בהמה טהורה כו׳: **אפי׳ לאחר עריפה.** דמתכוין לאחוקי דכר אחר דלאו לשמיטה איכון: **אין הכי נמי ומשום גימוס.** להודיע כחו דאע״ג דשמעון להתלמד בו הוי שחיטה משונה טפי מלהתעסק אפ״ה אינו נופיה לא מטמא ליה גימוס: **איתיביה.** (ג) מתיי (טו) דרבא דאמר מודה רבי שמעון לאחר עריפה: **בקופין.** סכין גדול שכן דרך עריפה: **מאחוריו.** ממול עורפו דכתיב ועורפתו: **כמגירה.** איג״א סכין שיש בה פגימות הרבה: **כהנאת דמיו.** אם השכירה (יז) לאחרים: **כהנאת גופו.** כגון גיזה ועבודה: **מה פדייה מהרה.** דלאחר פדיונו דברי הכל שרי בהנאה: **הוא הפסיד ממונו של כהן.** שלא פדאו בשה ויתנו לכהן: **ליכך יופסד ממונו.** יכפוהו בית דין לעורפו לאחר שלשים כדמפרש (יח) בפירקא (יט) ואסר בהנאה: **הא מיפסד וקאי.** דמחיים נמי אסור ואמאי מפסדא ליה עריפה: **אלא לאו רבי שמעון.** (יט) ולאחר עריפה מודה: **דביני וביני.** (כ) דמחיים (כא) נמי אסור בהנאה מלי

הכא במאי עסקינן כגון ששחטו להתלמד בו ובפלוגתא דגימוס ור׳ (ב) **אליעזר** (ג) **דתניא אמר ר׳ יוסי סח לי גימוס אחיו של** (ד) **ר׳ יהושע הגרסי שהשוחט את העורב להתלמד בו דמו מכשיר ר׳ אליעזר אומר דם שחיטה לעולם מכשיר רבי אליעזר היינו תנא קמא אלא לאו איסורו חישובו איכא ביניייהו תנא קמא סבר דמו מכשיר לעלמא אבל לנופיה בעי מחשבה ואתא רבי אליעזר למימר דם שחיטה לעולם מכשיר** (א) **ואפי׳ לנופיה נמי לא בעי מחשבה ממאי דילמא טעמא דר׳ אליעזר התם דשאני עורב הואיל ויש בו סימני טהרה ומנלן דסימני טהרה מילתא היא דקתני עלה דההיא א״ר שמעון מה טעם הואיל ויש בו סימני טהרה וכי תימא אי משום סימני טהרה מאי אירייא להתלמד אפי׳ להתעסק נמי אין הכי נמי ומשום גימוס איתיביה** (ג) **לא רצה לפרותו עורפו בקופיץ מאחוריו וקוברו ואסור בהנאה דברי רבי יהודה ורבי שמעון מתיר אימא ומחיים אסור בהנאה ור״ש מתיר והא מדסיפא מחיים הוי רישא לאו מחיים דקתני סיפא לא ימיתנו לא בקנה ולא במגל ולא בקרדום ולא במגירה ולא יכניסנו לחדר וינעול דלת לפניו בשביל שימות ואסור בגיזה ועבודה דברי רבי יהודה ורבי שמעון מתיר רישא וסיפא מחיים רישא** (ד) **בהנאת דמיו סיפא בהנאת גופו וצריכא דאי תנא הנאת דמיו בההוא קא שרי רבי שמעון אבל בהנאת גופו אימא מודה ליה לרבי יהודה ואי תנא בהנאת גופו בההיא קאסר רבי יהודה אבל בהנאת דמיו אימא מודה לרבי שמעון צריכא וכן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה מודה רבי שמעון לאחר עריפה שהוא אסור ואמר רב נחמן מנא אמינא לה דתניא** (ה) **וערפתו נאמר כאן עריפה ונאמר להלן** (ו) **עריפה מה להלן אסור אף כאן אסור מני אילימא רבי יהודה מחיים מיסר אסור אלא לאו רבי שמעון היא א״ל רב ששת ספרא** (ז) **חבריך תרגומה לעולם רבי יהודה ואיצטריך סלקא דעתך אמינא** (ח) **עריפה במקום פדייה עומדת מה פדייה מתרת אף עריפה מתרת קמ״ל אמר רב נחמן מנא אמינא לה מדתני** (ט) **לוי הוא הפסיד ממונו של כהן לפיכך יופסד ממונו מני אילימא רבי יהודה הא מיפסד וקאי אלא לאו רבי שמעון היא איבעית אימא רבי יהודה ואיבעית אימא רבי שמעון** (י) **איבעית אימא רבי יהודה אספידא דביני ביני ואיבעית אימא רבי שמעון לפחת מיתה וכן אמר ריש לקיש מודה רבי שמעון לאחר עריפה שהוא אסור ורבי יוחנן ואי תימא רבי אלעזר אמר עדיין היא מחלוקת איכא דמתני לה להא דרב נחמן אהא** (כ) **המקדש "בפטר חמור אינה מקודשת לימא מתני׳ דלא כרבי שמעון אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לאחר עריפה ודברי הכל איכא דאמרי הא מני לא רבי יהודה ולא רבי שמעון אי רבי שמעון תיקדש בכוליה אי רבי יהודה תיקדש בהך דביני ביני אמר רבה בר אבוה אמר רב לעולם רבי יהודה וכגון שאינו שוה אלא שקל וסבר לה כרבי יוסי בר יהודה דתניא** [3] **תפדה תפדה** (כ) **[תפדה] מיד תפדה כל שהוא רבי יוסי בר יהודה אומר אין פדייה פחותה משקל אמר מר תפדה תפדה [תפדה] מיד תפדה** (כא) **כל שהוא פשיטא איצטריך סד״א הואיל ואיתקש לבכור אדם מה בכור אדם אחר שלשים** (כב) **וחמש האי נמי אחר שלשים וחמש קמ״ל תפדה מיד תפדה כל שהוא רבי יוסי בר יהודה אומר אין פדייה פחותה משקל ממה נפשך אי מקיש לבכור אדם חמש ליבעי ואי לא מקיש שקל מנא ליה לעולם לא מקיש אמר רבא אמר קרא** [4] **וכל ערכך יהיה בשקל הקדש** (כג) **כל ערכין שאתה מעריך לא יהו פחותין משקל ורבנן ההוא בהשג**

הכא במאי עסקינן כגון ששחטו. לפטר חמור ואי דשמיטה לשם שמיטה גמורה אפי׳ לר׳ שמעון הוא מחשבה ומעמא אלא (ו) בשחטו ע״מ להתלמד בו הלכות שחיטה: והכך פליגי דרבנן סברי הך שחיטה משוא לה אוכל כשמיטה גמורה מעלייתא דאמרינן בהעור והרוטב (חולין קח:) השוחט בהמה (ב) לעובד כוכבים כו׳ כדפרישית לעיל (ו) וכ״ש סבר הך שחיטה לאו מעלייתא היא ולא הוא מחשבה ובפלוגתא דימוס וכ״א (ז): **דמו מכשיר.** אם נפל על הזרעים וכל שכן אם שחטו שחיטה גמורה דמו מכשיר אפילו לנופיה דשחיטתו הוא מחשבתו ואי נחרו ולא שחטו תו לא הוה פליג בה רבי אליעזר דודאי לעלמא הוא דמכשיר דמו (ח) ולאו לנופיה דאיהו נופיה לא מקבל טומאה כלא מחשבה: **אלא לאו איסורו חישובו.** (ט) הוא דאיהו בהדי שחיטה כה״ג איכא ביניייהו: **לעלמא.** אם נפל על הזרעים אכל לנופיה בעי מחשבה דאיסורו חישובו גרידא לא אמרינן והך שחיטה לאו שחיטה אוכל: **ואפי׳ לנופיה לא בעי מחשבה.** דהך שחיטה משוא לה אוכל ובהאי נמי פליגי (י) רבנן כו׳ אלעזר ורבי שמעון כגימוס: **הואיל ויש בו סימני טהרה.** כדאמר בהאי טריפות (חולין פח:) משום הכי הוי אוכלא אכל לגבי פטר חמור דליית ליה סימני טהרה אי לאו דאמינא (כ) (יד) משום הך שחיטה לא מטמו ליה רבנן ור׳ שמעון אע״ג דאמינא עליה פליג משום דאמור בהנאה לאחר עריפה כדרכ׳: **ומנלן דסימני טהרה מילתא** (טו) . לאחוקי לידי טומאה דקתני עלה בברייתא דלעיל (ע״מ) נגלת בהמה טהורה כו׳: **אפי׳ לאחר עריפה.** דמתכוין לאחוקי דכר אחר דלאו לשמיטה איכון: **אין הכי נמי ומשום גימוס.** להודיע כחו דאע״ג דשמעון להתלמד בו הוי שחיטה משונה טפי מלהתעסק אפ״ה אינו נופיה לא מטמא ליה גימוס: **איתיביה.** (ג) מתיי (טו) דרבא דאמר מודה רבי שמעון לאחר עריפה: **בקופין.** סכין גדול שכן דרך עריפה: **מאחוריו.** ממול עורפו דכתיב ועורפתו: **כמגירה.** איג״א סכין שיש בה פגימות הרבה: **כהנאת דמיו.** אם השכירה (יז) לאחרים: **כהנאת גופו.** כגון גיזה ועבודה: **מה פדייה מהרה.** דלאחר פדיונו דברי הכל שרי בהנאה: **הוא הפסיד ממונו של כהן.** שלא פדאו בשה ויתנו לכהן: **ליכך יופסד ממונו.** יכפוהו בית דין לעורפו לאחר שלשים כדמפרש (יח) בפירקא (יט) ואסר בהנאה: **הא מיפסד וקאי.** דמחיים נמי אסור ואמאי מפסדא ליה עריפה: **אלא לאו רבי שמעון.** (יט) ולאחר עריפה מודה: **דביני וביני.** (כ) דמחיים (כא) נמי אסור בהנאה מלי

פריק ליה בשה בר דנקא והשתא מפסיד הכל: איבעיא לימא ר׳ שמעון. ואפילו הכי בהנאה לא מיתסר ממונו לפחת מיתה מה שמיתה פיחתתו דמחיים הוה שוה מנה ולאחר מיתה אינה שוה אלא דינר להתמילו לגלגו: **להא דרב נחמן.** דלאחר לעיל מודה ר׳ שמעון לאחר עריפה: **תיקדש ככוליה.** דהא כוליה שרי בהנאה: **שאינו שוה אלא שקל.** (כ) קבע דהשתא ליכא ביני ביני דהוה שה דיהבינן לכהן תוחיה בעי למיהוי שוה שקל: **הפדה תפדה.** תרי זמני כתיב ופטר חמור תפדה בשה (שמות יג) : **מיד.** לפדות חמור ששוה שקל: **איתקש לבכור אדם.** דכתיב (במדבר יח) (כ) **את בכור האדם ואת בכור אדם.** דכתיב **מה בכור אדם** תפדה: **אף כאן לאחר שלשים יום וחמשה.** קלעים בעי למיתב: **בהשג**

מסורת הש״ס

(ט) תוספתא מכשירין פ״ג ה״ט. (כ) קדושין נו: (ג) נ״ק. (ד) ב״מ נ״ל. (ה) [ערכין ד. ד:]. (ו) [דף ט: ד״ה ופשר מתורן]. (ז) [לקמן יג.]. (ח) נ״ל מלי קלט. (ט) דפר׳ כו׳ דמחיה טעם נ״ק.

תורה אור השלם

1. וכל פטר חמר תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו וכל בכור אדם בבניך תפדה: שמות יג יג
2. והורדו וקני העיר ההוא את העגלה אל נחל איתן אשר לא יעבד בו ולא יזרע וערפו שם את העגלה בנחל: דברים כא ד
3. ופטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו כל בכור בניך תפדה ולא יראו פני ריקם: שמות כ״ג
4. וכל ערכך יהיה בשקל הקדש עשרים גרה יהיה השקל: ויקרא כז כה

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה הכא כמאי וכו׳ כתה טמאה לעובד כוכבים: (ב) ד״ה הואיל וכו׳ דחשיב עליה משום הן: (ג) ד״ה מתיבי רבא לרבה לאחר מודם ר״ש: (ד) ד״ה דכוי וכוי אע״ג דמחיים: (ה) ד״ה איתקש וכו׳ לכתיב אך פדה תפדה לא נכון:

לעזי רש״י

שיג״א [שיר״א]. משור.

רבינו גרשום (המשך)

יהודה. ואי בעית אימא ר׳ שמעון דשרי ליה בהנאה בין מחיים בין לאחר עריפה. ומאי יופסד ממונו דקאמר לאו לאוסרו בהנאה אלא לפחת מיתה קאמר דעכשיו כשעריפו נפחתו דמיו הרבה ממה שהיה שוה כשהוא חי והיינו יופסד ממונו. אבל מ״מ שרי בהנאה לאחר עריפה: ואי בעית אימא ר׳ יהודה מאי יופסד ממונו דקאמר להפסידא דבביני ביני כלומר דבשה שווה דנקא היה יכול לפדות פטר חמור שוה סלע והיה מרויח ההוא דביני ביני מה שהחסרו שוה יותר מן השה ולאחר פדייה יהא מותר בהנאה ושכשיו כשעורפו הוא מפסידו: איכא דמתני לה להא דרב נחמן אהא. כלומר דלא אמרה רב נחמן מימרא בעלמא וכן אמר רב נחמן אלא אהא אמרה רב נחמן המקדש בפטר חמור לאחר עריפה ודברי הכל דאפילו ר׳ שמעון מודה דאסור בהנאה דאינה מקודשת: אי ר׳ שמעון תיקדשא בכוליה. פטר חמור דהא שרי ליה בהנאה; ואי ר׳ יהודה תקדש בהך דביני ביני כלומר שיכולה לפדות חמור ששוה שקל בשה שוה דנקא ובהך דביני ביני תיקדש: אמר רבה לעולם ר׳ יהודה ואמאי תני אינה מקודשת כגון שאינו שוה הפטר חמור אלא שקל ופסבר לה ר׳ יהודה כר׳ יוסי בר יהודה דתניא תפדה בשה תפדה מיד אפילו קודם ל׳ תפדה כל שהוא כלומר אפילו בשה כל דהוא שאינו שוה אלא זוז: ר׳ יוסי בר יהודה אמר אין פדייה פחותה משקל. ומפרש לקמן מ״ט. וכיון דאין פדיה פחות משקל ופטר חמור אינו שוה אלא שקל ליכא דביני ביני דאינה מקודשת: אמר מר תפדה וכו׳ פשיטא דלא כתיב ביה לא מבן חדש ולא כתיב דמים בשה: איצטריך. לתנא למימר דאיהו לכבוד אדם דכתיב אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה: מה בכור אדם אחר שלשים. דכתיב ופדויו מבן חדש תפדה וחמש שקלים הוי פדיונו: כל ערכיך. כלו׳ כל פדיון שאתה פודה: ורבנן ההוא וכל ערכך יהיה בשקל

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com